

Polja

LIRIKA

DOBRIŠE CESARIĆA

JURE KAŠTELAN

IMA stihova koji se pred nama javljaju kao zvučne simfonije i blistave vizije, ima ih koji se javljaju kao plač i jecaj. Ima i takvih stihova koji svojom izgradnjom formom zatvaraju naš vidik kao lijepa arhitektura. Ima stihova koji nam daju povjerenje i s kojima razgovaramo okom u oko. Ima i takvih pjesama koje šute, a ništa nam ne mogu reći, jer su nijemi i ništa u sebi ne nose.

* Stih Dobriše Cesarića je od onih koji nam vraća povjerenje. Ta nam lirika otkriva unutarnji svijet i otvara nove vizije, a zatvorena je u sjaju vlastite patnje — kao vedraci u svojoj magičnoj kristalizaciji. Lirika Dobriše Cesarića skriva u sebi tajnu magiju i čudo koje se ne da ponoviti: složenu jednostavnost i jedinstvenu vezanost sadržaja i forme. Njegov pjesnički svijet nije samo izraz, nego i doprinos stvaranju osjećajnosti suvremenog čovjeka.

Stih Dobriše Cesarića našao je direktan put do čovjeka. On obuzima i osvaja bez rezerve, kao mlaz bistre i svježje vode u planinskoj krajini. Cesarić je iznimni primjer pjesnika koji je toliko voljen. Njegova lirika uselila se u osjećaje ljudi. Stvorila je jednu novu individualnu mitologiju života. Preselila se u asfalt i u svijetla gradova, u oblake i u sunčane vedrine, u radost i u trenutke boli i patnje, ona je zraka radosti i sjena pratilica.

Upravo radi te prodornosti i radi snage kojom djeluje teško je racionalno govoriti i prevoditi je u jezik pojmova. Na oko jednostavna, Cesarićeva lirika nosi u sebi složene misaone i osjećajne tokove, svoja vrenja, žarišta i unutarnju individualnu strukturu. Nosi specifičnu slavensku muzikalnost, koju su kao jedinstvenu u slavenskoj lirici uopće opazili i neki sastavljači svjetskih antologija.

Lirika je u svojoj kristalizaciji najrodnija rudama i oblicima koji se radjaju u

dubinama zemlje i mora, na dnima nevidljivih ognjica, u dubinama ljudske tragedije. Lirika Dobriše Cesarića ima složenu jednostavnost prirode. Ona je proljetni kos. I kiša. Ona je svjetlost svitanja. Ona je suza u oku. Zanos i cvijet u cvatu. Ona je prazna i napuštena stajnica i svijetao grad. Ona je savremeni život sa svojim suprotnostima, više gradski, više pločnik i plinska svjetiljka nego talasanje žitnih polja. Ta je lirika nova i savremena. Ona je preobrazila život koji nikada ne

gubi svoju realnu sliku. Cesarić je smionom originalnošću otvorio novu stranicu hrvatske lirike. Svježi izvor te poezije briznuo je i šiknuo na asfaltu gdje pile i kestenari dočekuju zimu, a sladoledari žarki ilinštak. U njoj se sukobljuje grad sa svojim suprotnostima, koje otkrivaju nove lirske doživljaje. Cesarić u svojoj poeziji nije pomodan, već moderan u smislu Verlaine-ove poruke: L' Art, mes enfants, c'est d'être absolulement soi-même! (ili: Biti umjetnik znači imati vlas-

titu kičmu!) A to je poruka svake istinske poezije.

Ima pjesama u kojima je sunce lažno i mračno. A Cesarić je od onih pjesnika, koji i mrak pretvaraju u svjetlost svojih stihova. Njegova lirika nije samo jedan vrhunac u hrvatskoj poeziji, već i trajno prisustvo životnog stvaralaštva i mladosti.

Susrećući se sa Cesarićevom lirikom od najranijih dana svoje mladosti, uvijek sam i iznova sam, mogao prepoznati njegov izvoran lirske govora, koji ima svoju uspravnost i svoj zvuk. Htijući se emotivno i racionalno odrediti pred tom lirikom, uvijek sam, i iznova sam, otkrivao njenu, u dobrom značenju, tvrdoglavost i humanu ustreptalost.

Život i umjetnost isprepleću se i dodiruju kao rođenje i smrt. Veza umjet-

nosti i života prisna je i uzajamna. Lirika Cesarićeva neodoljiva je svojom konkretnošću, a to je čist i snažan doživljaj i osjećanje stvarnosti. Kad ne bi bilo te lirike naši dani bili bi osiromašeni za jednu humanu riječ, za jedan prisnan zvuk i za jedno obasjane ljepote.

Nije mjesto da govorim o sadržajnoj i formalnoj



strukturi, o misaonoj dubini i osjećajnom intenzitetu Cesarićeve lirike. Od pojave prvih stihova njegovih književna kritika pratila je njihov uspon. Danas sa sigurnošću možemo utvrditi da Cesarić nije samo nastavljao nego i originalna stvaralačka ličnost i u sadržajnoj i u formalnom vidu lirike.

On je u hrvatsku liriku unio novu tematiku grada i umjesto racionalno deskriptivnog dosljedno je proveo stvaralački impresionističko čulni odnos prema realnosti. On je stvorio svoju specifičnu simboliku.

Cesarić (iako je napisao nekoliko pjesama u slobodnom stihu), — doveo je do savršenstva vezani stih. On je pjesnik zatvorene forme. Bilo bi krivo misliti da je on u tome kretao putem Matoš ili Vidrića ili da je samo usavršio i doveo do kraja ono što su oni inicirali. Ako direktnije pogledamo Cesarićev stih vidjet ćemo i u formalnoj strukturi sasvim nove oznake ritma, sa posebnim cezurama i melodikom, orkrit ćemo individualni jezik, posebnu metaforu i kompozicijsku ideju. On je depoetizirao stih od lažnih dekora i u našoj lirici sigurno ga najpotpunije približio govornom izrazu.

I konačno — Dobriša Cesarić uvijek je — uprkos svemu — ostao pjesnik, mlad, izvoran i dubok. Lirika njegova stvaranja nije se završila. Njegovi najnoviji stihovi otkrivaju novu dimenziju pjesničke istine i ljepote, još jedan novi akord u vječnoj mladosti lirike.

BERNAR BIFE



MRTVA PRIRODA SIBRIKOM